

‘De bodem is een levend wezen’

Duurzaam boeren is óók goed voor de bodem zorgen. Jan Dirk van de Voort doet dat en vertelt hieronder over de positieve resultaten daarvan. ‘Ik ben me steeds meer gaan verbazen.’

Ik ben als boer geboren, zeg ik vaak. Daarom voel ik me op mijn plek in Lunteren, op boerderij De Grootte Voort. Ik ben er de twaalfde generatie op rij die de grond rond de boerderij beheert. Mijn zoons Peter en David (de dertiende generatie), voelen zich ook verantwoordelijk voor het erfgoed. Met de bodem rond onze boerderij voel ik een diepe connectie. Ik zie die als een levend wezen. Ons bedrijf draait goed doordat de bodem goed functioneert.

Dilemma

We hebben 36 hectare blijvend grasland rond de boerderij. Bijna alle percelen zijn al die tijd niet bewerkt en hebben nu een heel oude grasmatt. Ongeveer twintig jaar geleden was ons begrazingssysteem zo ingericht dat een deel van deze 36 hectare niet werd geweid, maar gemaaid. In de winter liep ik de percelen af om te kijken welke in het voorjaar in aanmerking zouden komen voor beweiding en welke we zouden maaien. Ik stelde me voor dat de percelen waar de koeien niet zouden komen, de dieren zouden missen en nam me voor het in het volgende jaar om te draaien. Nadat dit jarenlang een dilemma voor ons was, beweiden we nu alle percelen. Het is de kracht van ons bedrijf; 100 procent vers gras, gevoerd in het voorjaar.

‘Op de pens’

Sinds ik de bodem goed observeer is er veel veranderd op ons bedrijf. Voor een betere bodem, zo ontdekte ik, moet je beginnen bij de voeding van de koe. Ik voerde de koeien, zoals de meeste boeren, ‘op de darm’. Snijmaïs en brok worden door koeien hoofdzakelijk in de darm verteerd. De hoge productie van onze veestapel is een gevolg van deze uitgekende voeding. Maar de mest verteert niet goed. Vaak gaat het gras onder de koeienvlaai dood, een teken dat de mest niet aansluit bij het bodemleven.

Wij zijn onze koeien daarom ‘op de pens’ gaan voeren: vers gras, hooi, kuilgras en geplette granen. De melkproductie stortte in met een derde. De kaasmaaksters vroegen zich af of dit nog goed zou komen. Onze koeien bewezen echter dat dit de juiste weg was. Ontstekingen stopten, de mest stonk niet meer en de koeien werden alerter. We hebben uiteindelijk wel afscheid moeten nemen van de helft van de veestapel; verschillende dieren hadden genetisch geen goed ontwikkelde pens. Van de dieren die het nieuwe systeem wel aankonden, hebben we stieren aangehouden waar we onze veestapel mee vernieuwd hebben. De productie van onze koeien is nu hoger dan destijds. En dat op 100 procent vers gras.

Schimmelnetwerk

De bodem heeft zich intussen kunnen ontwikkelen door de goede mest, die de koeien allemaal zelf in het land brengen. Alleen in de winter verdelen we strorijke mest over het land om de wormen van voedsel te voorzien. Wij gebruiken inmiddels al twintig jaar geen antibiotica, wormmiddelen en andere niet-natuurlijke middelen meer. Voer en strooisel dat we aankopen zijn ook vrij van middelen. In de grond rond onze boerderij heeft zich een mycorrhiza schimmelnetwerk ontwikkeld, mycelium draden die met elkaar een netwerk vormen dat ik het ‘internet van de bodem’ noem. Met dit netwerk communiceren de planten onderling, het regelt het transport van mineralen, zet zonlicht en CO₂ om in suikers en het mijnt stoffen, zoals fosfaten, uit de grond.

Geen rekening

Dit voorjaar zijn onze koeien, die niet onthoord zijn, al op 5 maart naar buiten gegaan. Binnen een week haalden ze al 60 procent van hun behoefte uit vers gras. De productie van de dieren steeg met 15 procent door de kracht van het vers gegroeide gras. Dat is mogelijk

Jan Dirk van de Voort en zijn zoon Peter.

Ons huidige systeem heeft een lagere kostprijs dan dat van menig gangbaar werkende boer

dankzij de mycorrhiza schimmels. Groei komt uit stikstof, maar de bodemtemperatuur is zo vroeg in het voorjaar slechts 7 graden Celsius. Minerale stikstof wordt pas opneembaar bij een bodemtemperatuur van 11 à 12 graden.

Vóór half april haalden onze dieren 100 procent van hun voeding uit gras. Mycorrhiza ontwikkelt zich vanzelf als je stopt met ploegen, geen schimmelwerende middelen meer gebruikt en ook de gift van minerale stikstof flink reduceert. Duits onderzoek laat zien dat dit pakweg acht jaar duurt, maar daarna ga je ervan profiteren en kun je koeien vroeg naar buiten doen en voeden met vers gras. Gras dat gevoed wordt uit de bodem, die ervoor zorgt dat het voldoende van de micro-elementen bevat die koeien nodig hebben. Ook wordt veel koolstof vastgelegd in de bodem. Leven in de bodem – wormen, springstaarten, bacteriën en schimmels – en erbóven – mestkevers, mestvliegen en roeken – doet goed werk en stuurt ons daarvoor geen rekening!

Holistisch systeem

De hele boerderij is een holistisch systeem, dat steeds weer nieuwe geheimen prijsgeeft. Wij mensen zijn hier een onderdeel van. Ik ben me als boer steeds meer gaan verbazen. Ons nu eenvoudige systeem heeft door zijn eenvoud een lagere kostprijs dan dat van menig gangbaar werkende boer. Producten uit dit natuurlijke systeem bevatten veel meer vitamines en mineralen, zijn smaakvoller en gezonder. Als we dit weer gaan waarderen dan kunnen we met elkaar een systeemverandering in gang zetten. De bodem vaart er wel bij!

Meer informatie
www.remeker.nl